

Vädervarning

Bakgrund

Redan 1994 träffades en överenskommelse mellan SMHI och Räddningsverket för att definiera SMHIs uppgifter inom räddningstjänstens område.

Erfarenheter från bl a snöovädret i Götaland och sydöstra Svealand i november 1995 visade att väderprognosen från SMHI inte fick den betydelse som den borde. Trots att prognosen på det hela taget var rätt, gav meddelandet inte mottagaren uppfattningen att speciella åtgärder måste vidtas. Slutsatsen från utvärderingen av snöovädret blev att terminologi och uttrycksätt i varningsinformationen borde ses över så att budskapet lättare går fram.

SMHI och Räddningsverket utarbetade tillsammans med SOS Alarm AB ett system för hur varningsmeddelande skulle vara utformade och hur distributionen skulle gå till. Systemet togs i drift under slutet av 1996 och redovisades i Räddningsverkets Aktuellt 14-96.

I genomsnitt har SMHI under åren 1997 till 2001 skickat ett femtiotal varningsmeddelanden per år. De vanligaste varningarna gäller vind, snöfall, höga flöden, fjällväder och regn/åska, vilket framgår av nedanstående tabell.

Uppföljning

Räddningsverket och SMHI har på olika sätt följt upp och utvärderat vädervarningsystemet. SMHI har från 1999 följt upp alla varningar för att stämma av prognosen mot verkligt väder.

Räddningsverket gjorde en stor uppföljning 1997 och del av 1998. Den visade att 43 kommuner i genomsnitt berördes av varje varningsmeddelande som skickades ut under 1997. En av de viktigaste erfarenheterna var att räddningstjänsterna upplevde att det kom allt för många varningsmeddelanden som inte innebar sådana negativa konsekvenser att insatser måste göras. Slutsatsen blev att kriterierna bör skärpas för när varning ska utfärdas. Antalet varningar borde då bli färre.

Räddningsverket har också under senare år följt upp enstaka varningar och intrycket kvarstår att det händer väldigt lite i de kommuner som var berörda av varningen.

Räddningsverket och SMHI kommer också på motsvarande sätt att följa upp de nya Vädervarningarna. SMHI kommer också att notera fall då Vädervarning enligt kriterierna skulle ha skickats men inte utfärdats.

Tabell 1 Varningsmeddelande nivå 1 och nivå 2 1997–2001

Varningsmeddelande nivå 1 och nivå 2, 1997–2001											
År	Totalt antal varningar inkl. uppföljningar/fara över. Varav nivå 1 (st)	Totalt antal varningar exkl. uppföljningar/fara över. Varav nivå 1 (st)	Totalt antal varningar exkl. uppföljningar/fara över, redovisat för respektive vädersituation. Nivå 1 (st)								
			Vind	Snöfall	Fjällväder	Höga flöden	Regn/Åska	Regn	Högt vattenstånd	Underkylt regn	Höga vågor
1997	49(1)	35(1)	15	1	5	5(1)	8	1			
1998	39(3)	22(1)	6(1)	7	1	4	2		1	1	
1999	56(2)	25(2)	10(2)	8	3	1	2		1		
2000	49	30	4	3	6	10	5			1	1
2001	42(1)	33(1)	4(1)	9	7	2	4		5	2	
2002 ¹	33(1)	18(1)	4(1)	4	1	7			2		

1) Varningar t o m 2002-07-22

SMHI anser att den främsta anledningen till att många varningar upplevts onödiga är att när varningskriterierna uppfyllts för en del av ett län har varning skickats för hela länet. Genom att i sändlistan tydligt markera att endast del av län berörs räknar SMHI med att minska antalet onödiga varningar. Genom att höja sannolikheten för uppfyllande av varningskriterier och sänka den maximala förvarningstiden från 24 till 12 timmar borde också antalet onödiga varningar minska. För höga flöden kvarstår den maximala förvarningstiden på 96 timmar. Dessa varningar kräver lång åtgärds tid för att förhindra allvarliga konsekvenser.

Räddningsverket och SMHI har arbetat om varningssystemet för att på detta sätt göra systemet tillförlitligare, säkrare och effektivare. De viktigaste förändringarna redovisas enligt nedanstående punkter.

Nytt vädervarningssystem till kommunen (räddningstjänsten)

Detta är ett exklusivt system riktat i första hand till berörda kommuners räddningstjänster som ett första larm om dåligt väder. Berörda räddningstjänster förutsätts sedan själva följa upp händelseförlopp och väderutveckling exempelvis via SMHIs vanliga sändningar i P1 eller via SMHIs jourhavande meteorolog.

Rubricering

Nuvarande rubricering "varningsmeddelande nivå 1" respektive nivå 2 har förväxlat med andra typer av varningar som samhället ger till allmänheten. Rubriceringen har därför ändrats till "Vädervarning" som tydligare beskriver vilken typ av varning som avses. Samtidigt har nivåindelningen slopats. I samråd med SMHI och SOS Alarm har en ny grundmall för Vädervarning producerats. (Den redovisas i bilaga 1; grundmall + Sverigekarta med länsgränser).

Vädersituationer

I nuvarande system kan SMHI utfärda allmänna varningar i samband med elva olika vädersituationer. I det nya systemet kommer det att finnas bara sex vädersituationer (vind, snöfall, underkyllt regn, fjällväder, vattenstånd och höga flöden), som kan utlösa vädervarningar. Övriga situationer har inte orsakat några varningar. Det viktigaste skälet till förändringen är att SMHI inte har möjlighet att med hög kvalitet förutse de vädersituationer som strukits.

Vädervarningskriterier

Tre viktiga ändringar har gjorts. Den ena är att förutspåningarna setts över för de sex kvarvarande vädersituationerna. Generellt kan sägas att de kriterier som gällt för varningsmeddelande nivå 1 nu gäller för Vädervarning. Den andra ändringen är att sannolikheten för att vädersituationen ska inträffa har höjts från 50 % till 75 %. Dessutom har den maximala förvarningstiden sänkts från 24 timmar till 12 timmar. Undantag är höga flöden som ligger kvar på 96 timmar.

Sannolikt kommer dessa ändringar att medföra ett mindre antal vädervarningar per år. Troligen kan vädret också medföra problem i de kommuner som är berörda av vädervarningen. Förändringarna kommer att medföra att vädervarningen skickas senare, vilket i sin tur medför att berörda mottagare av vädervarningar får mindre tid på sig att vidta åtgärder innan vädersituationen kan medföra problem i kommunen.

Uppföljningar/faran över

SMHI har i nuvarande system gjort uppföljningar av vädersituationer och i vissa fall även meddelat faran över. I det nya systemet kommer detta inte att göras. En Vädervarning kommer att skickas ut till berörda län/kommuner. Om vädersituationen utvecklar sig att även omfatta nya län/kommuner ska enbart dessa omfattas av en ny kompletterande Vädervarning.

Varningsnivåer

Det nuvarande systemet med varningsmeddelanden indelas i tre nivåer. Två av dessa nivåer berörde räddningstjänsten. Dessa två nivåer har ersatts av en nivå som nu kallas Vädervarning. Skälet till denna förändring är att SMHI haft svårt att med hög kvalitet prognostisera varningsmeddelande nivå 1.

Distribution

Från SMHI i Norrköping faxas en ifylld grundmall "Vädervarning" till SOS-Alarm AB i Uppsala. SOS-Alarm i Uppsala vidarebefordrar faxet till berörda SOS-centraler, som i sin tur skickar faxet vidare till berörda kommuner, länsstyrelser och till Räddningsverkets vakt-havande tjänsteman. Denna distributionsväg är exklusiv för enbart Vädervarningar. Hydrologiska meddelanden från SMHI kommer alltså inte att skickas denna väg. SOS-Alarm ansvarar för och kvalitetsäkrar att alla Vädervarningar når sina mottagare på ett snabbt sätt.

Omfattning

En väderprognos som utlöser Vädervarning omfattar ofta några län. Det största område som SMHI utlöser Vädervarning för är ett län. SMHI arbetar på att kunna utlösa Vädervarningarna till kommunnivå. Det nya vädervarningssystemet omfattar också sjödistrikt och berör bara de kommuner som gränsar till aktuellt sjödistrikt.

Ta vädervarningen på allvar

De redovisade förändringarna kommer troligen att medföra ett mindre antal vädervarningar per år. Räddningsverket och SMHI uppskattar antalet till 10–20 årligen. Ambitionen med förändringarna är att höja sannolikheten för att ovädret orsakar problem i kommunen till 75 % med en framförhållningstid på 3 till 6 timmar. Detta innebär att det är viktigt att ta de nya Vädervarningarna på allvar. Dels med hänsyn till att vädersituationer med stor sannolikhet kommer att medföra problem i de kommuner som är berörda av vädervarningen, dels för att vädervarningen skickas senare. Det i sin tur medför att berörda mottagare av vädervarningar får mindre förberedelse tid innan vädersituationen är ett faktum i kommunen. De nya Vädervarningarna ska tas på största allvar.

Åtgärder för räddningstjänstansvariga

Mottagare av Vädervarningen bör se över sin egen planering² för den typ av väderhändelse som är aktuell. De bör t ex överväga att sammankalla den kommunala ledningsgruppen. Räddningstjänstansvarig myndighet bör därefter noggrant följa händelseutvecklingen för att på ett tidigt stadium kunna vidta lämpliga beredskaps-
höjande åtgärder.

Träder i kraft

Det nya vädervarningsystemet tas i bruk 1 oktober 2002. Från detta datum upphör också Aktuellt 14-96 om Varningsmeddelande att gälla.

Räddningsverkets kontaktperson

Ingvar Hansson

Enheten för skadebegränsande verksamhet

Telefon 054-13 52 67

E-post ingvar.hansson@srv.se

2) Några kommuner har upprättat en instruktion om vilka åtgärder som ska företas i kommunen med anledning av Vädervarningen. Räddningsverket ser mycket positivt på denna typ av insatsplanering. En sådan planering över verksamhetsgränserna medför snabbhet, effektivitetshöjningar och positiva samverkans effekter; allt till nytta för kommuninvånare som drabbas av ovädret.

Tidigare nummer av Aktuellt från Räddningsverket under 2002

- Nr 1-02 Skogsbrandbevakning med flyg – Räddningsverkets inriktning
- Nr 2-02 Systematiskt brandskyddsarbete
- Nr 3-02 Utvidgat och effektivare VMA
- Nr 4-02 Eldning utomhus
- Nr 5-02 Ersättning till enskilda personer vid medverkan i räddningstjänst

VÄDERVARNING

Meteorolog:

Datum:

Vind		Fjällväder	
Snöfall		Vattenstånd	
Underkyllt regn		Höga Flöden	

Berörda län	Dat.	Eventuell begränsning av länet.
AB Stockholm		
C Uppsala		
D Södermanland		
E Östergötland		
F Jönköping		
G Kronoberg		
H Kalmar		
I Gotland		
K Blekinge		
M Skåne		
N Halland		
O Västra Götaland		
S Värmland		
T Örebro		
U Västmanland		
W Dalarna		
X Gävleborg		
Y Västernorrland		
Z Jämtland		
AC Västerbotten		
BD Norrbotten		

Aktuell vädersituation och berörda län markeras med X

Meteorologisk prognostjänst Tel: 011-17 01 04 Fax: 011-17 09 00

Hydrologisk prognostjänst Tel: 011-495 80 20 efter kontorstid 0708-15 83 59

Oceanografisk prognostjänst Tel: 011 -495 84 00, efter kontorstid 011-17 01 04

Vind

Fjällväder

Snöfall

Snöfall och kraftig vind

Underkylt regn

Vattenstånd

Höga flöden

